

EVROPSKA KONVENCIJA O VRŠENJU

DEČJIH PRAVA

Strazbur, 25. januar 1996. g.

Preambula

Države članice Saveta Evrope i druge Države potpisnice ovog dokumenta,

Smatrajući da je cilj Saveta Evrope da ostvari veće jedinstvo među svojim članovima;

Uvažavajući Konvenciju o pravima deteta Ujedinjenih nacija, a posebno član 4. koji obavezuje države članice Konvencije da preuzmu sve odgovarajuće zakonodavne, administrativne i druge mere za ostvarivanje prava koje priznaje pomenuta Konvencija;

Primajući na znanje sadržaja Preporuke 1121 (1990) Parlamentarne skupštine o pravima deteta;

Uverene da prava i najbolji interesi dece treba da budu promovisani i da u tom cilju deca treba da imaju prilike da ostvaruju svoja prava, posebno u porodičnim stvarima koja na njih utiču;

Prihvatajući da deci treba pružiti relevantne informacije da bi se omogućilo da se ta prava i najbolji interesi dece promovišu i da odgovarajući značaj treba dati pogledima dece;

Priznajući važnost roditeljskoj ulozi u zaštiti i promociji prava i najboljih interesa dece i smatrajući da, gde je potrebno, države takođe treba da se angažuju u takvoj zaštiti i promociji;

Smatrajući, međutim, da je u slučaju konflikta poželjno da porodice pokušaju da postignu sporazum pre nego što se obrate pravosudnim organima,

Dogovorile su se sledeće:

Poglavlje I - Domašaj i cilj Konvencije i definicije

Član 1 - Domašaj i cilj Konvencije

1 Konvencija se primenjuje na decu koja nisu napunila 18 godina.

2 Cilj ove konvencije, u najboljem interesu dece, je da promoviše njihova prava, dodeli im procesna prava i olakša ostvarivanje tih prava obezbeđujući da deca, sama ili posredstvom drugih osoba ili tela, budu informisana i da im se dozvoli da učestvuju u postupku pred pravosudnim organima koji se na njih odnosi.

3 Za potrebe ove Konvencije postupcima pred pravosudnim organima koji se odnose na decu smatraju se porodični postupci, posebno oni koji uključuju ostvarivanje roditeljskih odgovornosti, kao što su prebivalište i pristup deci.

4 Svaka Država će, u vreme potpisivanja ili prilikom deponovanja svojih instrumenata ratifikacije, prihvatanja, odobravanja ili pristupanja, izjavom upućenom Generalnom sekretaru Saveta Evrope navesti najmanje tri kategorije porodičnih sporova pred sudskim organima na koje će se ova Konvencija primenjivati.

5 Svaka Strana može, dopunskom izjavom, navesti dodatne kategorije porodičnih sporova na koje će se primenjivati ova Konvencija ili dati informacije o primeni Člana 5, stava 2 Člana 9, stava 2 Člana 10 i Člana 11.

6 Ni jedna odredba ove Konvencije ne sprečava Strane da primenjuju pravila povoljnija za promociju i ostvarivanje dečijih prava.

Član 2 - Definicije

Za potrebe ove Konvencije:

- a pojam "pravosudni organ" označava sud ili administrativni organ sa jednakim ovlašćenjima;
- b pojam "nosioci roditeljskih odgovornosti" označava roditelje i druga lica ili tela koja imaju pravo da ostvaruju neke ili sve roditeljske odgovornosti;
- c pojam "predstavnik" označava lice, kao što je pravnik, ili telo imenovane da u ime deteta deluju pred pravosudnim organima;
- d pojam "relevantne informacije" označava informacije koje odgovaraju starosti i sposobnosti razumevanja deteta i koje će biti iznete da bi omogućile detetu da ostvaruje u potpunosti svoja prava, osim ako bi iznošenje takvih informacija bilo u suprotnosti sa dobrobiti deteta.

Poglavlje II - Procesne mere za promovisanje ostvarivanja dečijih prava

A. Procesna prava deteta

Član 3 - Pravo na informisanost i izražavanje sopstvenih pogleda u postupku

Detetu koje se prema unutrašnjem zakonodavstvu smatra za dovoljno sposobnog za razumevanje, u slučajevima postupka pred pravosudnim organom koji se odnosi na njega ili nju, biće dodeljena sledeća prava i imaće pravo da ih zahteva:

- a da dobije sve relevantne informacije;
- b da bude konsultovano i da izrazi svoje poglede;
- c da bude informisano o mogućim posledicama postupanja u skladu sa tim pogledima i o mogućim posledicama svake odluke.

Član 4 - Pravo da traži imenovanje specijalnog predstavnika

1 Subject to Article 9, dete ima pravo da zatraži, lično ili posredstvom drugih lica ili tela, imenovanje specijalnog predstavnika u postupku pred pravosudnim organom koji se odnosi na njega, kada interno zakonodavstvo sprečava nosioce roditeljskih odgovornosti da predstavljaju dete zbog konflikta interesa među njima.

2 Države imaju pravo da ograniče pravo iz stava 1 na decu za koju se po unutrašnjem pravu smatra da imaju dovoljan nivo razumevanja (!).

Član 5 - Druga moguća procesna prava

Potpisnice će razmotriti davanje deci dodatnih procesnih prava u odnosu na postupke pred pravosudnim organima koji ih se tiču, a posebno:

- a pravo da zatraže pomoć odgovarajuće osobe po svom izboru da bi pomogla da izraze svoja gledišta;
- b pravo da sami zatraže, ili posredstvom drugih osoba ili tela, imenovanje odvojenog predstavnika, u odgovarajućim slučajevima pravnik;
- ć pravo da imenuju sopstvenog predstavnika;
- d pravo da ostvare neka ili sva prava učesnika u takvom postupku.

B. Uloga pravosudnih organa

Član 6 - Postupak odlučivanja

U postupku koji se odnosi na dete, pravosudni organ će, pre nego što donese odluku:

- a razmotriti da li ima dovoljno informacija na raspolaganju da bi doneo odluku u najboljem interesu deteta i, gde je potrebno, pribaviće dodatne informacije, posebno od nosilaca roditeljskih obaveza;
- b u slučaju u kome se po internim zakonima smatra da dete dovoljno razume (!):
 - obezbediće da dete dobije sve relevantne informacije;
 - konsultovati lično dete u odgovarajućim slučajevima, ako je potrebno u četiri oka, sam organ ili preko drugih lica ili tela, na način prilagođen njegovom ili njenom razumevanju, osim ako ovo ne bi očigledno bilo u suprotnosti sa najboljim interesima deteta;
 - dozvoliti detetu da iznese svoje gledište;
- c dati odgovarajući značaj gledištima koja je iznelo dete.

Član 7 - dužnost brzog delovanja

U postupku koji se odnosi na dete, pravosudni organ će delovati brzo da bi se izbeglo nepotrebno otezanje i biće mu na raspolaganju procesna sredstva koja će obezbediti da se njegove odluke proptno izvrše. U hitnim slučajevima, pravosudni organ će imati ovlašćenje, kada je to shodno, da donese odluke koje su odmah izvršne.

Član 8 - Delovanje na sopstveni motion (!)

U postupcima koji se odnose na dete, pravosudni organ će imati ovlašćenje da dejstvuje na sopstvenu inicijativu (!), u slučajevima određenim internim pravom kada je dobrobit deteta ozbiljno dovedena u pitanje.

Član 9 - Imenovanje predstavnika

1 U postupcima koji se odnose na dete kada su prema unutrašnjem zakonodavstvu nosioci roditeljskih odgovornosti sprečeni da predstavljaju dete zbog konflikta interesa među njima, pravosudni organ ima ovlašćenje da imenuje specijalnog predstavnika detetu u tim postupcima.

2 Strane će razmotriti mogućnost da u postupcima koji se odnose na dete pravosudni organ dobije ovlašćenje da imenuje specijalnog predstavnika, u odgovarajućim slučajevima pravnik, da zastupa dete.

C. Uloga predstavnika

Član 10

1 U postupcima pred pravosudnim organima koji se odnose na decu, osim ako je to očigledno u suprotnosti sa najboljim interesima deteta, predstavnik će:

- a dati detetu sve relevantne informacije, ako se za dete po unutrašnjem zakonodavstvu smatra da ima dovoljnu sposobnost razumevanja;
- b dati objašnjenja detetu, ako se za dete po unutrašnjem zakonodavstvu smatra da ima dovoljnu sposobnost razumevanja, o mogućim posledicama saglašavanja sa njegovim ili njenim pogledima i o mogućim posledicama svih radnji predstavnika;
- c utvrditi poglede deteta i izneti te poglede pravosudnom organu.

2 Strane će razmotriti mogućnost proširenja važnosti odredbi stava 1 na nosioce roditeljskih odgovornosti.

D. Proširivanje određenih odredbi

Član 11

Strane će razmotriti mogućnost proširivanja primene Članova 3, 4 i 9 na postupke koji se odnose na decu pred drugim telima i na stvari koje se odnose na decu a nisu predmet postupka.

E. Nacionalna tela

Član 12

1 Strane će podsticati kroz tela koja, između ostalog, obavljaju funkcije navedene u stavu 2, promovisanje i ostvarivanje dečijih prava.

2 Funkcije gore navedenih tela su sledeće:

- a da podnose predloge za jačanje zakonodavstva koje se odnosi na ostvarivanje dečijih prava;
- b da daju mišljenja o nacrtima propisa koji se odnose na ostvarivanje dečijih prava;
- c da obezbeđuju opšte informacije o ostvarivanju dečijih prava medijima, javnosti i licima i telima koja se bave pitanjima vezanim za decu.;
- d da traže mišljenja od dece i snabdevaju ih relevantnim informacijama.

F. Ostala pitanja

Član 13 - Posredovanje ili drugi postupci za rešavanje sporova

U cilju sprečavanja sporova ili njihovog rešavanja, ili kako bi se izbeglo pokretanje postupka koji se odnose na decu pred pravosudnim organima, Strane će ohrabrivati posredovanje ili druge postupke za rešavanje sporova i korišćenje takvih srestava za postizanje sporazuma u odgovarajućim slučajevima koje odrede Strane.

Član 14 - Pravna pomoć i savetovanje

Kada unutrašnje pravo stavlja na raspolaganje pravnu pomoć ili savet za predstavljanje dece u postupku pred pravosudnim organima, te odredbe će se primenjivati u odnosu na pitanja obuhvaćena Članovima 4 i 9.

Član 15 - Odnos sa drugim međunarodnim instrumentima

Ova Konvencija neće ograničiti primenu bilo kog drugog međunarodnog instrumenta koji se bavi specifičnim pitanjima pokrenutim u kontekstu zaštite dece i porodice, čija je Strana ove Konvencije potpisinica ili postane potpisinica.

Poglavlje III - Stalni komitet

Član 16 - Uspostavljanje i funkcije Stalnog komiteta

- 1 Uspostavljen je Stalni komitet za potrebe ove Konvencije
- 2 Stalni komitet će keep under review pitanja vezana za ovu Konvenciju. Komitet može posebno:
 - a razmatrati sva relevantna pitanja koja se odnose na tumačenje i primenu Konvencije. Zaključci Komiteta koji se odnose na primenu Konvencije mogu biti u formi preporuke; preporuka će biti usvojena dvotrećinskom većinom of the votes cast;
 - b predlagati dopune Konvencije i razmatrati one podnete predloge u skladu sa Članom 20;
 - c davati savete i pomoć nacionalnim telima koja obavljaju funkcije iz stava 2 Člana 12 i promovisati međunarodnu saradnju među njima.

Član 17 - Sastav

- 1 Svaka Strana može biti zastupljena u Komitetu jednim ili više delegata. Svaka strana ima jedan glas.
- 2 Svaka Država pomenuta u Članu 21, koja nije Strana ove Konvencije, može biti predstavljena u Komitetu posmatračem. Isto se odnosi na svaku drugu Državu ili na Evropsku Zajednicu, pošto bude bila pozvana da pristupi Konvenciji u skladu sa odredbama Člana 22.
- 3 Osim ako Strana obavesti Generalnog sekretara o svom protivljenju mesec dana pre sastanka, Stalni Komitet može pozvati da učestvuju kao posmatrači na svim svojim sastancima, na jednom sastanku ili delu sastanka:
 - bilo koji Državu koja nije pomenuta u napred navedenom stavu 2;
 - Komitet Ujedinjenih nacija za prava deteta;
 - Evropsku zajednicu;
 - bilo koje međunarodno vladino telo;
 - bilo koje međunarodno nevladino telo koje obavlja jednu ili više funkcija navedenih u stavu 2 Člana 12;
 - bilo koje nacionalno vladino ili nevladino telo koje obavlja jednu ili više funkcija navedenih u stavu 2 Člana 12;
- 4 Stalni komitet može razmenjivati informacije sa odgovarajućim organizacijama koje se bave ostvarivanjem dečijih prava.

Član 18 - Sastanci

1 Na kraju treće godine nakon stupanja na snagu ove Konvencije i na sopstvenu inicijativu, u bilo kom trenutku posle ovog datuma, Generalni sekretar Saveta Evrope će sazvati sastanak Stalnog komiteta.

2 Odluke u Stalnom komitetu mogu biti donete samo ako je najmanje polovina Strana prisutna.

3 Osim u slučajevima predviđenim Članovima 16 i 20, odluke Stalnog komiteta će se donositi većinom glasova prisutnih članova.

4 U skladu sa odredbama ove Konvencije, Stalni komitet će doneti svoja sopstvena pravila procedure i pravila procedure bilo kog radnog tela koje obrazuje radi izvršavanja svih odgovarajućih zadataka po ovoj Konvenciji.

Član 19 - Izveštaji Stalnog komiteta

Posle svakog sastanka, Stalni komitet će proslediti Stranama i Komitetu ministara Saveta Evrope izveštaj od diskusiji na sastanku i sve donete odluke.

Poglavlje IV - Dopune Konvencije

Član 20

1 Svaka dopuna odredbi ove Konvencije koju predlože Strana ili Stalni komitet biće dostavljena Generalnom sekretaru Saveta Evrope, a on će je proslediti, najkasnije dva meseca pre narednog sastanka Stalnog komiteta, Državama članicama Saveta Evrope, svim potpisnicima, svim Stranama, svim Državama pozvanim da potpisu ovu Konvenciju u skladu sa odredbama Člana 21 i svakoj Državi ili Evropskoj Zajednici, pozvanim da pristupe Konvenciji u skladu sa odredbama Člana 22.

2 Stalni komitet će razmotriti svaku dopunu predloženu u skladu sa odredbama prethodnog stava i podneće na odobrenje Komitetu ministara tekst usvojen dvotrećinskom većinom podnetih glasova. Nakon odobrenja Komiteta, tekst će biti prosleđen Stranama na prihvatanje.

3 Svaka dopuna će stupiti na snagu prvog dana meseca koji sledi nakon proteka perioda od mesec dana od datuma kada su sve Strane obavestile Generalnog sekretara da su prihvatile dopunu.

Poglavlje V - Završne odredbe

Član 21 - Potpisivanje, ratifikacija i stupanje na snagu

1 Ova Konvencija je otvorena za potpisivanje Država članica Saveta Evrope i Država nečlanica koje su učestvovala u njenom razmatranju.

2 Ova Konvencija podleže ratifikaciji, prihvatanju ili odobrenju. Instrumenti ratifikacije, prihvatanja ili odobrenja biće deponovani kod Generalnog sekretara Saveta Evrope.

3 Ova Konvencija će stupiti na snagu prvog dana u mesecu koji sledi nakon proteka perioda od tri meseca od datuma kada su tri Države, od kojih najmanje dve članice Saveta Evrope, izrazile saglasnost da budu obavezane Konvencijom u skladu sa odredbama prethodnog stava.

4 U odnosu na bilo koju potpisnicu koja izrazi svoju spremnost da bude njime obavezana, Konvencija će stupiti na snagu prvog dana meseca koji sledi nakon proteka perioda od tri meseca od datuma deponovanja instrumenata ratifikacije, prihvatanja ili odobrenja te potpisinice.

Član 22 - Države nečlanice i Evropska Zajednica

1 Nakon stupanja na snagu ove Konvencije, Komitet ministara Saveta Evrope može, na sopstvenu inicijativu ili po predlogu Stalnog komiteta i nakon konsultacija sa Stranama, da pozove bilo koju Državu nečlanicu Saveta Evrope, koja nije učestovala u razmatranju Konvencije, kao i Evropsku Zajednicu, da pristupi ovoj Konvenciji, na osnovu odluke donete većinom glasova koju predviđa Član 20, stav d) Statuta Saveta Evrope, i jednoglasnom odlukom predstavnika Država ugovornica koje imaju pravo da budu zastupljene u Savetu ministara.

2 Ova Konvencija će stupiti na snagu u odnosu na bilo koju Državu koja pristupa ili Evropsku zajednicu prvog dana meseca koji sledi nakon proteka perioda od tri meseca od datuma deponovanja instrumenta pristupanja kod Generalnog sekretara Saveta Evrope.

Član 23 - Teritorijalna primena

1 Svaka Država može, u vreme potpisivanja ili kada deponuje svoje instrumente ratifikacije, prihvatanja, odobrenja ili pristupanja, navesti teritoriju ili teritorije na kojima će se primenjivati ova Konvencija.

2 Svaka Strana može, u svakom trenutku kasnije, izjavom upućenom Generalnom sekretaru Saveta Evrope proširiti primenu ove Konvencije na bilo koju drugu teritoriju navedenu u izjavi za čije međunarodne odnose je ona odgovorna ili u čije ime je ovlašćena da preuzima radnje. Za takvu teritoriju Konvencija će stupiti na snagu prvog dana meseca koji sledi nakon proteka perioda od tri meseca od datuma prijema takve izjave kod Generalnog sekretara.

3 Svaka izjava data u skladu sa prethodna dva stava može, u odnosu na svaku teritoriju navedenu u takvoj izjavi, biti povučena obaveštenjem upućenim Generalnom sekretaru. Povlačenje će stupiti na snagu prvog dana meseca koji sledi nakon proteka perioda od tri meseca od datuma kada je Generalni sekretar primio takvo obaveštenje.

Član 24 - Rezerve

Rezerve na Konvenciju nisu dozvoljene.

Član 25 - Otkaz

1 Svaka Strana može u bilo kom trenutku otkazati članstvo u ovoj Konvenciji putem obaveštenja upućenog Generalnom sekretaru Saveta Evrope.

2 Takav otkaz će stupiti na snagu prvog dana u mesecu koji sledi nakon proteka perioda od tri meseca od datuma kada je Generalni sekretar primio obaveštenje.

Član 26 - Obaveštenja

Generalni sekretar Saveta Evrope će obavestiti države članice Saveta Evrope, sve potpisnice, sve Strane i sve druge Države ili Evropsku zajednicu koje su pozvane da pristupe ovoj Konvenciji o:

- a svakom potpisivanju;
- b deponovanju svakog instrumenta ratifikacije, prihvatanja, odobrenja ili pristupanja;
- c svakom datumu stupanja na snagu ove Konvencije u skladu sa Članovima 21 ili 22;
- d svakoj dopuni usvojenoj u skladu sa Članom 20 i datumu kada ta dopuna stupa na snagu;
- e svakoj izjavi datoj shodno Članovima 1 i 23;
- f svakom otkazu učinjenom na osnovu odredaba Člana 25;
- g svakom drugom aktu, obaveštenju ili komunikaciji koji se odnose na ovu Konvenciju.

Dole potpisani, propisno ovlašćeni, potpisali su ovu Konvenciju kao svedoci.

Učinjeno u Strazburu ovog 25-og dana januara 1996.g. na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu su oba teksta podjednako autentična, u jednom primerku, koji će biti deponovan u arhivama Saveta Evrope. Generalni sekretar Saveta Evrope će dostaviti overene kopije svakoj Državi članici saveta Evrope, Državama nečlanicama koje su učestvovala u razmatranju ove Konvencije, Evropskoj zajednici i svakoj Državi pozvanoj da pristupi ovoj Konvenciji.